

Menselijke waardigheid, individuele ontwikkeling en vrijheid van keuze in een pluriforme Europese samenleving

Door Bernard Heldt

De Europese Unie is stevig in ontwikkeling. De Europese instellingen zorgen naar schatting direct of indirect voor 70 % van de nationale wetgeving en het is voor de heilpedagogie en sociaaltherapie zaak in het licht van de Europese schijnwerpers zichtbaar te zijn en een goede naam uit te dragen. Per 1 januari 2007 bestaat de Unie uit 27 landen. Dit betekent dat de invloed van elk land relatief kleiner is dan pak weg 10 jaar geleden, toen de Europese Unie nog uit 15 landen bestond en dat betekent weer dat de invloed van de totaliteit, de Europese Unie dus, groter is geworden. Het is om die reden toe te juichen dat de inspanningen om tot een gemeenschappelijk Europees basisverdrag te komen, tot resultaat gaan leiden. De gemeenschappelijke rechtsgrond van de burgers van de Unie, de basisstructuur van de Europese regelgeving, wordt dan inzichtelijker. Het wordt tijd om in de Unie als eenheid onze stem te laten horen!

Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie

De preambule van dit Handvest luidt (fragment):

Zich bewust van haar geestelijke en morele erfgoed vestigt de Unie haar grondslag op de ondeelbare en universele waarden van menselijke waardigheid en van vrijheid, gelijkheid en solidariteit; zij berust op het beginsel van de democratie en het beginsel van de rechtsstaat. Zij stelt de mens centraal in haar optreden door het burgerschap van de Unie in te stellen en een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid tot stand te brengen.

ELIANT staat pal voor menselijke waardigheid

De Europese Unie is gebaseerd op een traditie van menselijke waardigheid, individuele ontwikkeling en vrijheid van keuze in een pluriforme samenleving, zoals uit de diverse artikelen van dit Handvest blijkt. De antroposofische werkgebieden zoals vrijeschool onderwijs, antroposofische gezondheidszorg, heilpedagogie en biologisch-dynamische landbouw zijn voortgekomen uit het erfgoed van Europese denkers en staan met hun uitgangspunten midden in deze Europese traditie. In de steeds grotere en meer ingewikkelde Europese Unie, waar materialisme, conservatisme en ideologieën altijd op de loer liggen, moeten we hiervoor pal blijven staan!

De internationale antroposofische koepelorganisaties hebben zich daarom aaneengesloten in een Europese Alliantie voor Toegepaste Antroposofie, ELIANT, om voor de menselijke waardigheid, individuele ontwikkeling en vrijheid van keuze in een pluriforme Europese samenleving op te komen en als zodanig erkend te worden. Hiervoor hebben we 1 miljoen handtekeningen nodig, waarvan we er nu reeds meer dan 230.000 hebben!

Burgerrechten en de-institutionalisering

In het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, wordt in artikel 26 gesproken over de integratie van personen met een handicap en het erkennen en respecteren van hun rechten. Eén van de vruchten van de Europese instellingen is namelijk het beleid met betrekking tot de burgerrechten van mensen met een handicap in de Europese Unie, dat door het Directoraat-Generaal Werkgelegenheid, Sociale zaken en Gelijke kansen is ontwikkeld en op 30 juli 1996 door de Europese Commissie is vastgesteld. De pijlers onder dit beleid zijn: rechten in plaats van liefdadigheid en ruimte voor verschillen in plaats van aanpassing aan een kunstmatige norm. Het beleid richt zich op volledig burgerschap en integratie voor mensen met een handicap in plaats van afzondering en uitsluiting.

Dit gaf sommige ideologen aanleiding een star en eenzijdig de-institutionaliseringbeleid te prediken: overal zouden 'instituten' gesloten moeten worden, want als moderne burger wil je daar toch niet wonen! Iedere gehandicapte werd veroordeeld tot het verplicht meedraaien 'in the mainstream' van de samenleving. Kijk maar eens naar Zweden, daar kon dat toch ook? Wat precies een 'instituut' is bleef onduidelijk, totdat lukraak een getal werd genoemd: 30 mensen die op de een of andere manier bij elkaar wonen.....

Het ECCE, het Europees samenwerkingsverband voor antroposofische heilpedagogie en sociaaltherapie, gaf in 2004 op een congres over de-institutionalisering als zijn mening te kennen dat het om kwaliteit van leven moet gaan, en niet om getalletjes die alleen maar een verstikkende werking hebben op goede projecten, en die overigens ook gemakkelijk omzeild kunnen worden. Gelukkig was het ECCE toen niet de enige, verschillende Europese en nationale koepels voor gehandicaptenzorg, waaronder het EASPD, de Europese koepelorganisatie van zorgaanbieders, en de Franse koepel van ouderverenigingen UNAPEI, ondersteunden deze roep om kwaliteit van leven van harte. Daarbij bracht het ECCE naar voren dat het zo bewonderde Zweedse model helemaal niet zo goed werkt als over het algemeen wordt aangenomen. De Nederlander Peter Siebesma heeft de uitwerking van dit model 20 jaar lang in Zweden gevolgd en zijn bevindingen neergelegd in het zeer leesbare boekje: 'De droom van Grunewald' (Assen 2007). Karl Grunewald was de drijvende kracht achter dit Zweedse zorgmodel. Dit boekje is momenteel met de laatste stand van zaken geactualiseerd en wordt in het Engels uitgebracht (okt. '07). Het ideaal is prachtig, betoogt Siebesma, maar in de praktijk blijkt het tamelijk slecht uit te pakken.

Gelukkig is door deze inspanningen de storm waarmee het idee van versterkte de-institutionalisering over het Europese landschap raasde, weer gaan liggen. Het gezonde verstand heeft een en ander tot zijn proporties teruggebracht en de keuzevrijheid staat thans weer centraal: ieder mens mag zelf bepalen hoe hij of zij wil leven en wonen, zoals in een beschermde en open gemeenschap, zoals wij die in de sociaaltherapie kennen. De agenda „kwaliteit van leven“ ligt op tafel en intussen zijn de burgerschapsgedachte en de integratie gemeengoed geworden, en dat is de winst – vooral in de nieuwe EU landen, waar hier en daar nog steeds schrikbarende situaties bestaan! Voor echte integratie is participatie nodig. Dat is alleen mogelijk als de mensen in de samenleving bereid zijn hier bewustzijn voor op te brengen en hieraan willen meewerken. Participatie komt niet vanzelf tot stand!

Samenwerkende antroposofische NGO's

Ook in andere antroposofische werkgebieden is de Europese handschoen opgepakt. Niet alleen het ECCE heeft zich in de arena begeven, maar ook de vrijeschool beweging, de BD-landbouw, de artsen, fabrikanten van antroposofische medicijnen, patiënten, noem maar op.

Op 29 juni 2006 bediscussieerden en ondertekenden in Brussel 10 Europese NGO's, die werken vanuit de antroposofie, het Handvest van de Europese Alliantie van op antroposofie gebaseerde initiatieven, ELIANT. Dit Handvest stelt dat de antroposofie met name op het gebied van landbouw, pedagogie, heilpedagogie en geneeskunde heeft bijgedragen tot centrale waarden van de Europese cultuur als menswaardigheid en individuele ontwikkeling. De ondertekenaars van het Handvest – waaronder het ECCE - spreken zich uit over de wijze waarop ze hieraan verder willen bijdragen. In het Europese basisverdrag staat vermeld dat, indien een organisatie één miljoen handtekeningen aan de Europese Commissie kan overleggen, deze laatste verplicht is hierop actie te ondernemen (zie kader). De Europese Commissie heeft aangegeven deze verplichting serieus te nemen!

Verdrag tot vaststelling van een basisverdrag voor Europa
Artikel 1-47 Het beginsel van de participerende democratie

Lid 4.

'Wanneer tenminste één miljoen burgers van de Unie, afkomstig uit een significant aantal lidstaten, van oordeel zijn dat inzake een aangelegenheid een rechtshandeling van de Unie nodig is ter uitvoering van de Grondwet, kunnen zij het initiatief nemen de Commissie te verzoeken binnen het kader van de haar toegedeelde bevoegdheden een passend voorstel daartoe in te dienen. De procedures en voorwaarden voor de indiening van een dergelijk burgerinitiatief, met inbegrip van het minimum aantal lidstaten waaruit de burgers die het verzoek indienen, afkomstig dienen te zijn, worden bij Europese wet vastgesteld'

Teneinde dit Handvest politiek gewicht te geven is dan ook besloten een actie te lanceren om één miljoen handtekeningen te verzamelen en aan de Europese Commissie voor te leggen. Hiervoor is de afgelopen maanden vanuit de verschillende antroposofische organisaties aandacht gevraagd.

Meer informatie is te vinden op www.eliant.eu

Om in Europa een factor van betekenis te worden, moet deze actie worden ondersteund. Eén miljoen is een groot aantal, maar bedenk wel dat er in 2007 bijna 500 miljoen Europese burgers zijn,

het gaat dus om meer dan 2 ‰ van de burgers, voor Nederland zijn dat er dan bv. 33.000, voor België 22.000, voor Duitsland 165.000 die op enigerlei wijze met antroposofische initiatieven in contact zijn: ouders van vrije scholen of heilpedagogische en sociaaltherapeutische instellingen, consumenten van BD-landbouwproducten, patiënten en cliënten van de antroposofisch-medische of –therapeutische zorg of biografische consulenten etc. Op dit moment (oktober 2007) zijn er meer dan 230.000 handtekeningen opgehaald. Maar wij willen dóór – we moeten de 1 miljoen halen! Wij moeten laten zien dat we een factor van betekenis zijn!

Wetten en regels uit 'Brussel' krijgen steeds meer invloed op het leven binnen nationale grenzen. Wie zijn stem niet laten horen in de Europese organen – Ministerraad, Commissie en Parlement - heeft weinig recht tot spreken. Daarom hebben de internationale antroposofische koepelorganisaties zich aaneengesloten in een Europese Alliantie voor Toegepaste Antroposofie, ELIANT.

Via deze Europese alliantie willen wij in Brussel laten zien dat antroposofie en de daaruit ontwikkelde initiatieven, instellingen en bedrijven voortgekomen zijn uit, en staan binnen de, Europese traditie van menselijke waardigheid, individuele ontwikkeling en vrijheid van keuze in een pluriforme samenleving. Daarom is een gemeenschappelijk handvest opgesteld. Zie ook: www.eliant.eu en www.eliant.nl

Door ondertekening van dit handvest kan iedereen die de toegepaste antroposofie een warm hart toedraagt en op Europees niveau wil ondersteunen dit persoonlijk aan 'Brussel' duidelijk maken. Bent u een voorstander van BD-landbouw, van vrijeschool pedagogie, antroposofische gezondheidszorg, psychiatrie, gehandicaptenzorg en andere vruchtbare toepassingen van de antroposofie, dan is dit de weg en het moment om dat met uw stem te bekrachtigen.

ELIANT wil in 2008 een miljoen handtekeningen verzameld hebben in Europa, er zijn er al meer dan 230.000! Wij willen als Europese burgers hierin ons aandeel leveren.